

Fra sist: De Morgans lover sier at

$$(A \cup B)^c = A^c \cap B^c$$

$$(A \cap B)^c = A^c \cup B^c$$

Bevis for den første:

Må vise:

$$1. (A \cup B)^c \subseteq A^c \cap B^c$$

$$2. (A \cup B)^c \supseteq A^c \cap B^c$$

1. Anta $x \in (A \cup B)^c$

Da er $x \notin A \cup B$

Da er $x \notin A$, $x \notin B$

Da er $x \in A^c$, $x \in B^c$

Da er $x \in A^c \cap B^c$

2. Anta $x \in A^c \cap B^c$

Da er $x \in A^c$ og $x \in B^c$

Da er $x \notin A$ og $x \notin B$

Da er $x \notin A \cup B$

Da er $x \in (A \cup B)^c$

Hvis x og y er objekter, så sier vi at (x, y) er et par med første komponent x , andre komponent y .

Mer generelt: Om $x_1, \dots, x_n$ er objekter, så er $(x_1, x_2, \dots, x_n)$ et "n-tupel" med første komponent x_1 , andre komponent x_2 , ...

Tupler: er ordnet, dvs. $(2, 5) \neq (5, 2)$

kan ha like komponenter: $(1, 2, 2, 3) \neq (1, 2, 3)$

Vi sier at $(x_1, \dots, x_n)$ og $(y_1, \dots, y_n)$ er like dersom

$$x_1 = y_1, x_2 = y_2, \dots, x_n = y_n$$

Hvis A og B er mengder, så er det kartesiske produktet

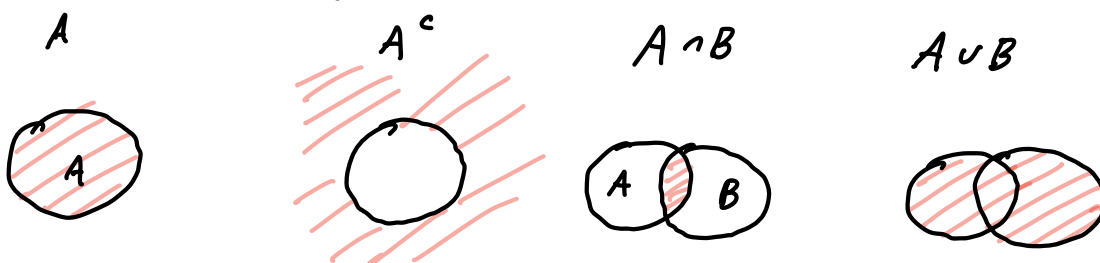
$$A \times B$$

definert ved $A \times B = \{ (x, y) : x \in A, y \in B \}$

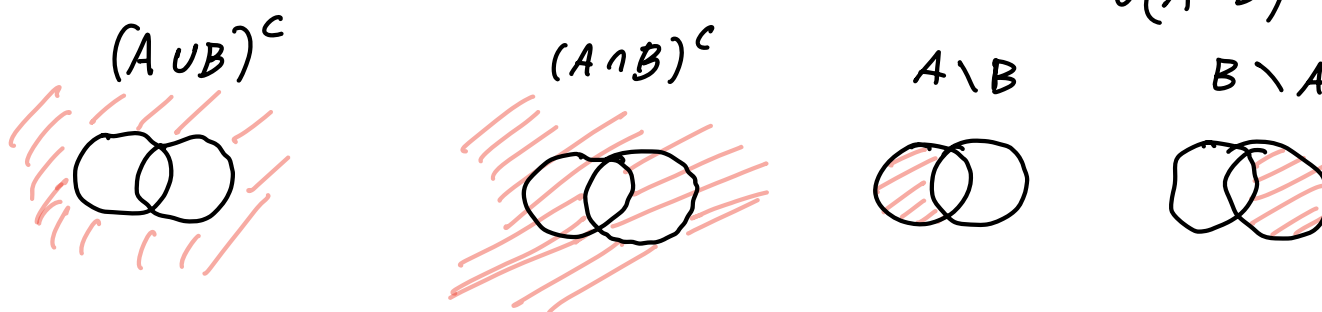
Hvis $A_1, A_2, \dots$ er mengder, så defineres $\times$ det kartesiske produktet

$$A_1 \times A_2 \times \dots \times A_n = \{(x_1, x_2, \dots, x_n) : x_i \in A_i, i=1, 2, \dots, n\}$$

Grafisk fremstilling:

$$\text{Hele "planet"} = (A \setminus B) \cup (B \setminus A) \cup (A \cap B) \cup (A \cup B)^c$$

Oppgave 2.11 Hvorfor er $(A^c)^c = A$?

Vi må vise

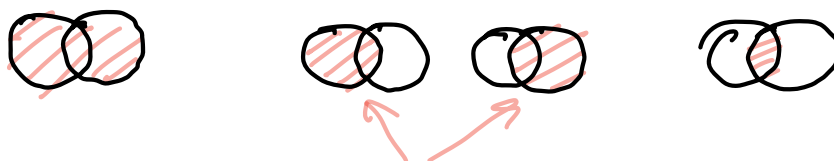
1. $(A^c)^c \subseteq A$
2. $(A^c)^c \supseteq A$

1. Anta $x \in (A^c)^c$. Da er $x \notin A^c$. Men da er $x \in A$

2. Anta $x \in A$. Da er $x \notin A^c$. Men da er $x \in (A^c)^c$.

Oppgave: Anta A og B er endelige mengder.

Forklar at $\#(A \cup B) = \#A + \#B - \#(A \cap B)$

$A \cap B$ blir telt to ganger, så må trekke

fra $\#A \cap B$, for at alt skal bli telt en gang.

$$\text{Vi har at } \#(A \cup B) = \#A \setminus B + \#B \setminus A + \#A \cap B$$

$$= \#A - \#A \cap B + \#B - \#A \cap B + \#A \cap B$$

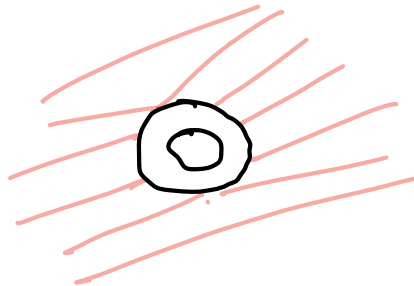
$$= \#A + \#B - \#A \cap B - \#A \cap B + \#A \cap B$$

$$= \#A + \#B - \#A \cap B.$$

$$\text{Merk: } A \subseteq B \Leftrightarrow A^c \supseteq B^c$$

A^c

B^c

3. Funksjoner

En funksjon fra en mengde A til en mengde B:

En operasjon som til ethvert objekt i A tildeles ett (og bare ett) objekt i mengden B.

"f er en funksjon fra A til B" skrives $f: A \rightarrow B$

$f: A \rightarrow B$ kalles veldefinert hvis den faktisk er en funksjon.

Eksempler:

- $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = x^3$ er veldefinert.

- $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = \frac{1}{x}$ er ikke veldefinert ($x=0$ tildeles ingen verdi)

- $f: \{0, 1, 2\} \rightarrow \{0, 1, 2\}$, def. ved $f(0)=2, f(2)=0, f(1)=1$, er veldefinert.

- $f: \{0,1,2\} \rightarrow \{0,1,2\}$ definert ved $f(0)=2, f(2)=0$ er ikke veldefinert ($x=1$ tildeles ikke noe objekt).

A kalles definisjonsområdet til f , B verdiområdet
domenet kodomenet.

Noen funksjoner

Om $A \subseteq B$ så er inklusionsfunksjonen $i: A \rightarrow B$,
definert ved at $i(x) = x$ for alle $x \in A$.

Identitetsfunksjonen på en mengde A , $id: A \rightarrow A$,
er definert ved $id(x) = x$ for alle $x \in A$.
skrives også id_A

Noen ganger bruker vi $\mapsto$ (pil mot høyre) til å
representere funksjoner:

$f(x) = x^3$ for $x \in \mathbb{R}$ skrives også $x \mapsto x^3$ for $x \in \mathbb{R}$

$f: A \rightarrow B$ kalles injektiv (eller $1 \rightarrow 1$, en til en) hvis,

for alle $x, y \in A$ er slik at, om $f(x) = f(y)$ så er $x = y$

Altså: $x \neq y \Rightarrow f(x) \neq f(y)$

Eksempel: $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = x^2$ er ikke injektiv $\begin{pmatrix} 1 \rightarrow 1 \\ -1 \rightarrow 1 \end{pmatrix}$

$f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = x^3$ er injektiv

$f: A \rightarrow B$ kalles surjektiv (eller på) hvis det for alle $y \in B$
finnes en $x \in A$ s.a. $f(x) = y$ (f treffer alle objekter i B)

$f: A \rightarrow B$ kalles bijektiv hvis den er både injektiv og surjektiv

Sammesom: For alle $y \in B$ finnes en, og bare en, $x \in A$ s.a. $f(x) = y$.

Eksempel: Med $A = [-2, 2]$, $B = [-8, 8]$, så er $f: x \rightarrow x^3$ bijektiv.

Hvis $f: A \rightarrow B$, $g: B \rightarrow C$, så er komposisjonen av f og g , skrevet som $g \circ f$, funksjonen fra A til C definert ved

$$(g \circ f)(x) = g(f(x)), \quad x \in A$$

Funksjonen $f: A \rightarrow B$ kalles inverterbar dersom det finnes en funksjon $g: B \rightarrow A$ slik at $f(g(y)) = y$ (alle $y \in B$)
 $g(f(x)) = x$ (alle $x \in A$)

Dette er det samme som at $f \circ g = \text{id}_B$, $g \circ f = \text{id}_A$

g kalles da for inversfunksjonen til f , eller bare inversen til f

Vi skriver og så $g = f^{-1}$.

Lemma Om f er inverterbar så har den kun en invers

Beweis: Hvis både g og h er inverser til f , så er, for alle $y \in B$,

$$g(y) = g(f(h(y))) = \text{id}_A(h(y)) = h(y)$$

Dertov er $g = h$, og inversen er unik ■